

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 449

Ekonomia

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2016

Redakcja wydawnicza: Joanna Świrska-Korłub, Jadwiga Marcinek

Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronach internetowych

www.pracnaukowe.ue.wroc.pl

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons

Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2016

ISSN 1899-3192

e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-616-9

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

ul. Komandorska 118/120, 53-345 Wrocław

tel./fax 71 36 80 602; e-mail: econbook@ue.wroc.pl

www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
Piotr Adamczewski: Organizacje inteligentne w rozwoju społeczeństwa wiedzy / Intelligent organizations in the development of knowledge society	13
Maciej Banasik: Siła demokracji a władza finansjery na przykładzie kryzysu w Grecji / The strength of democracy vs. the power of high finance on the example of the crisis in Greece	23
Paweł Białynicki-Birula, Łukasz Mamica: Uwarunkowania i efekty polityki przemysłowej w świetle neoweberowskiej koncepcji państwa / Determinants and effects of industrial policy in the context of the neoweberian state model	40
Jan Borowiec: Integracja handlowa jako determinanta synchronizacji cykli koniunkturalnych w strefie euro / Trade integration as a determinant of business cycles synchronization in the Euro Area	52
Malgorzata Bułkowska: Potencjalny wpływ bilateralnych umów handlowych na wzrost gospodarczy UE – przewidywane skutki dla polskiego sektora rolno-spożywczego / Potential impact of the bilateral trade agreements on the economic growth in the EU – expected consequences for the Polish agri-food sector	61
Sławomir Czetwertyński: Produkcja partnerska a nieformalny obrót cyfrowymi dobrami informacyjnymi / Peer production vs. informal distribution of digital information goods	72
Ireneusz Dąbrowski: Mechanizmy sprzężeń zwrotnych i ujęcie cybernetyczne w ekonomii / Feedbacks and cybernetic coverage in economics	86
Tomasz Dębowski: Polityka regionalna Unii Europejskiej w Polsce – terażniejszość i przyszłość / Regional policy of the European Union in Poland – present and future	96
Wirginia Doryń: Innowacyjność sektora niskiej techniki w krajach Unii Europejskiej – analiza porównawcza / Innovation of the low technology sector in the European Union – a comparative analysis	109
Karolina Dreła: Prekariat – kierunki zmian i wpływ na rynek pracy / Precariat – directions of changes and impact on the labour market	118
Monika Fabińska: Droga kobiet do sukcesu biznesowego w dobie polityki równych szans / Women’s road to business success in the era of equal opportunities policy	130

Maria Fic, Daniel Fic, Edyta Ropuszyńska-Surma: Społeczno-ekonomiczne ograniczenia rozwoju gospodarczego Polski w kontekście pułapki średniego dochodu / Socio-economic constraints of the Polish economic growth in context of the middle-income trap	142
Paweł Głodek: Proces komercjalizacji wiedzy a struktury uczelni wyższej – ujęcie modelowe / Process of knowledge commercialization and university organisational units – model approach.....	155
Aleksandra Grabowska-Powaga: Uwarunkowania kształtowania kapitału społecznego – odniesienia do Polski / Factors that influence social capital – references to Poland.....	169
Alina Grynia: Poziom oraz struktura finansowania działalności badawczo-rozwojowej na Litwie na tle pozostałych krajów UE / Level and structure of investment in research and development in Lithuania in comparison with other countries	177
Mariusz Hamulczuk, Jakub Kraciuk: Procesy globalizacji a wzrost gospodarczy w krajach europejskich / Globalisation processes vs. economic growth in the European countries	191
Anna Horodecka, Liudmyła Vozna: The vulnerability of the labor market as the effect of the human motivation to work / Wrażliwość rynku pracy jako skutek motywacji człowieka do pracy	207
Agata Jakubowska: Instytucjonalne podłoże relacji podmiotów funkcjonujących na rynku / Institutional background of relations between entities on the market	216
Ewa Jaska: Uwarunkowania makroekonomiczne rozwoju rynku reklamy medialnej w Polsce / Macroeconomic conditions for the development of media advertising market in Poland	224
Michał Jurek: Społeczna odpowiedzialność biznesu – ewolucja koncepcji i jej znaczenia / Corporate social responsibility – evolution of the concept and its importance.....	234
Renata Karkowska, Igor Kravchuk: Struktura inwestorów na GPW w Warszawie w kontekście zmian makroekonomicznych i rynkowych / Structure of investors in the Warsaw Stock Exchange in the context of macroeconomic and market changes.....	246
Grażyna Karmowska: Analiza i ocena poziomu ekoinnowacji w nowych krajach członkowskich Unii Europejskiej / Analysis and assessment of the level of eco-innovation in the new member countries of the European Union	257
Dariusz Kielczewski: Racjonalność człowieka gospodarującego w ujęciu koncepcji <i>homo sustinens</i> / Rationality of managing man in the concept of <i>homo sustinens</i>	269

Krystyna Kietlińska: Rola powiatowych urzędów pracy w przeciwdziałaniu bezrobociu w Polsce / The role of district labour offices of work in counter-acting unemployment in Poland	277
Aneta Kisiel: Kształtowanie kapitału ludzkiego – wybrane problemy / Human capital shaping – selected issues	289
Dariusz Klimek: Funkcja ekonomiczna imigracji na polskim rynku pracy / The economic function of immigration on the Polish labor market	300
Paweł Kocoń: Zarządzanie informacją – utajnianiem i ujawnianiem – jako funkcja zarządzania publicznego / Managing the information – encryption and disclosure – as public management functions	310
Anna Kozłowska, Agnieszka Szczepowska-Flis: Weryfikacja hipotezy schumpeterowskiej w kontekście rodzajowej struktury wdrażanych innowacji / Verification of Schumpeterian hypothesis in the context of generic structure of innovations	319
Anna Kozłowska, Agnieszka Szczepowska-Flis: Wpływ wybranych warunków działalności gospodarczej na aktywność innowacyjną przedsiębiorstw / Influence of chosen conditions of economic activity on innovation activity of enterprises	329
Joanna Kudelko: Nowy paradygmat rozwoju w realizacji polityki spójności / New paradigm of development in the implementation of cohesion policy	340
Wojciech Leoński: Rola państwa i instytucji rządowych w promowaniu koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu w Polsce / The role of the state and government agencies in promoting the concept of corporate social responsibility in Poland	350
Renata Lisowska: Kształtowanie przewagi konkurencyjnej małych i średnich przedsiębiorstw poprzez wykorzystanie wzornictwa przemysłowego – doświadczenia województwa wielkopolskiego / Shaping the competitive advantage of small and medium-sized enterprises through the use of industrial design – experience of the Wielkopolskie Voivodeship	358
Irena Łącka: Wkład uczelni i instytutów badawczych w ochronę własności przemysłowej w Polsce w latach 2009-2014 / Input of universities and research institutes on the protection of industrial property in Poland between 2009 and 2014	368
Agnieszka Malkowska: Eksport województwa zachodniopomorskiego – charakterystyka i znaczenie dla regionu / Exports in Zachodniopomorskie Voivodeship – profile and significance for the region	381
Natalia Mańkowska: Usługi e-administracji a konkurencyjność międzynarodowa w wymiarze instytucjonalnym / E-government services and institutional competitiveness	392
Grażyna Michalczuk, Julita Fiedorczyk: Kapitał intelektualny kraju (NIC) – konceptualizacja podejść / National intellectual capital (NIC) – the conceptualization of approach	402

Michał Michorowski, Artur Pollok, Bogumiła Szopa: Przeobrażenia w sferze dochodów gospodarstw domowych w Polsce według grup społeczno-ekonomicznych w latach 1993-2014 / Transformations in household incomes in Poland by socioeconomic groups in 1993-2014	412
Dorota Milek: Przestrzenne zróżnicowanie innowacyjności polskich regionów / Spatial diversity of Polish regions innovativeness	424
Bogumiła Mucha-Leszko: Przyczyny słabego ożywienia koniunktury gospodarczej w strefie euro w świetle hipotezy o nowej sekularnej stagnacji / Causes of the Eurozone's slow economic recovery in the light of new secular stagnation hypothesis	436
Rafał Nagaj: Działania zbiorowe i na rzecz innych – analiza porównawcza polskich, litewskich i hiszpańskich studentów / Collective actions and helping others – comparative analysis of Polish, Lithuanian and Spanish student)	450
Paulina Nowak: Regionalne zróżnicowania poziomu nasycenia w ośrodki innowacji i przedsiębiorczości / Regional variation in the level of saturation in the centers of innovation and entrepreneurship	462
Robert Pietrzykowski: Rozwój gospodarczy państw Europy Środkowej i Wschodniej jako członków Unii Europejskiej / Economic development of countries of Central and Eastern Europe as members of the European Union	476
Elżbieta Pohulak-Żołędowska, Arkadiusz Żabiński: Wykorzystanie idei otwartych innowacji we współczesnych gospodarkach / Open innovation concept in contemporary economies	487
Gabriela Przesławska: Otoczenie instytucjonalne jako czynnik międzynarodowej konkurencyjności kraju oraz inkluzywnego wzrostu / Institutional environment as a factor of country's international competitiveness and inclusive growth.....	498
Malgorzata Raczkowska: Jakość życia w krajach Unii Europejskiej / Quality of life in the European Union	511
Anna Rutkowska-Gurak: Refleksje nad metodologią nauk ekonomicznych / Reflections on the methodology of economic sciences	522
Stanisław Swadźba: Wzrost gospodarczy krajów Azji Południowo-Wschodniej i Unii Europejskiej. Analiza porównawcza / The economic growth of South-East Asia and the European Union. Comparative analysis	536
Anna Sworowska: Współpraca patentowa nauki i biznesu na przykładzie województwa podkarpackiego – analiza sieci / Network analysis of patent cooperation between science and business – the case of Subcarpathian region	547
Monika Szafrąńska, Renata Matysik-Pejas: Społeczna odpowiedzialność banków komercyjnych w Polsce wobec środowiska naturalnego / Corpo-	

rate social responsibility of commercial banks in Poland towards the natural environment.....	559
Piotr Szkudlarek: Płeć studentów a ich aktywność społeczna w świetle badań nad kapitałem społecznym / Sex of students and their social activity in the light of research into the social capital	573
Agnieszka Szulc: Instytucje formalne i nieformalne na rynku pracy w Polsce / Formal and informal institutions on the labour market in Poland	584
Andrzej Szuwarzyński: Porównanie efektywności działalności badawczo-rozwojowej w krajach OECD / Comparison of efficiency of research and development in OECD countries	595
Magdalena Szyszko: Oczekiwania bliskie racjonalnym? Współczesne koncepcje kształtowania oczekiwań uczestników rynku / Bounded rationality of expectations? Modern hypotheses of expectations formation of market participants.....	606
Ewa Ślęzak: Migracje Polaków po 2004 roku a gospodarstwa domowe – implikacje teoretyczne i praktyczne / Migrations of the Polish after 2004 vs. the households – theoretical and practical implications	616
Mirosława Tereszczuk: Instrumenty polityki handlowej Unii Europejskiej a polski handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi / Trade policy instruments of the European Union versus the Polish foreign trade in agricultural products	627
Agnieszka Tomczak: Polityka monetarna i fiskalna w warunkach wysokiego zadłużenia / Monetary and fiscal policy in the conditions of considerable indebtedness.....	639
Katarzyna Twarowska: Efekty międzynarodowej koordynacji polityki walutowej w latach 1978-2015 / Effects of international monetary policy coordination in the period 1978-2015.....	652
Zuzanna Urbanowicz: Simulation analysis of the degree of inadequacy in the single monetary policy for the EU economy outside the euro zone / Symulacyjna analiza stopnia nieadekwatności jednolitej polityki pieniężnej dla unijnej gospodarki spoza strefy euro	665
Grażyna Węgrzyn: Absolwenci na europejskim rynku pracy – analiza porównawcza / University graduates at European labour market – comparative analysis	675
Danuta Witczak-Roszkowska: Kapitał społeczny polskich regionów / Social capital of Polish regions.....	686
Katarzyna Włodarczyk: Serwicyzacja konsumpcji w polskich gospodarstwach domowych / Servicization of consumption in Polish households.....	699
Renata Wojciechowska: Between economic triumphalism and anti-economism / Między tryumfalizmem ekonomicznym a antyeconomizmem	709

Malgorzata Wosiek: Migracje międzynarodowe w procesach dostosowawczych na rynkach pracy krajów UE w czasie kryzysu / International migration in the labour market adjustment processes in the EU countries during the crisis	718
Urszula Zagóra-Jonszta: Dwugłos klasyków francuskich na temat podatków – Bastiat i Sismondi / Two voices of French classics about taxes – Bastiat and Sismondi	730
Malgorzata Zielenkiewicz: Konkurencyjność krajów UE w świetle globalnego kryzysu finansowego / Competitiveness of the EU countries in the context of the global financial crisis	740

Wstęp

Z wielką przyjemnością oddajemy do Państwa rąk publikację pt. „Ekonomia”, wydaną w ramach Prac Naukowych Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Opracowanie składa się z 65 artykułów, w których autorzy prezentują wyniki badań w czterech obszarach problemowych analizowanych na poziomie mikro- i makroekonomicznym.

Pierwszy obszar przedstawia rozważania dotyczące rynku pracy i instytucji rynku pracy, a także roli kapitału ludzkiego w gospodarce. Znalazły się tutaj wyniki badań na temat np.: roli urzędów pracy w przeciwdziałaniu bezrobociu, wpływu instytucji formalnych i nieformalnych na rynek pracy, zjawiska prekariatu, sytuacji kobiet na rynku pracy w dobie polityki równych szans czy pozycji absolwentów na europejskim rynku pracy. Drugi obszar dotyczy problemów makroekonomicznych współczesnych gospodarek, często ukazywanych w kontekście analizy sytuacji Polski na tle innych krajów unijnych. W tej grupie artykułów zaprezentowano wyniki analiz dotyczących m.in.: interwencjonizmu monetarnego i fiskalnego w warunkach wysokiego zadłużenia, polityki monetarnej i fiskalnej w krajach unijnych, ograniczeń wzrostu i rozwoju gospodarczego, innowacyjności i przedsiębiorczości, działalności badawczo-rozwojowej oraz roli kapitału intelektualnego kraju. Trzeci obszar tematyczny prezentowanej publikacji stanowią aspekty mikroekonomiczne, omawiając je np. dokonano analizy relacji podmiotów funkcjonujących na rynku, poddano ocenie przeobrażenia w sferze dochodów gospodarstw domowych czy opisano wpływ migracji na gospodarstwa domowe w Polsce. Czwarty obszar obejmuje zaś opracowania dotyczące fundamentów ekonomii, m.in. racjonalności człowieka w ujęciu *homo sustinens*, nowych paradygmatów rozwoju, refleksji nad metodologią nauk ekonomicznych, koncepcji kształtowania oczekiwań uczestników rynku czy analiz poglądów klasyków francuskich na temat podatków.

Książka przeznaczona jest dla pracowników naukowych szkół wyższych, specjalistów w praktyce zajmujących się problematyką ekonomiczną, studentów studiów ekonomicznych oraz słuchaczy studiów podyplomowych i doktoranckich.

Artykuły składające się na niniejszą książkę były recenzowane przez samodzielnych pracowników nauki, w większości kierowników katedr ekonomii. Chcielibyśmy serdecznie podziękować za wnikliwe i rzetelne recenzje, często inspirujące do dalszych badań. Oddając powyższą publikację do rąk naszych Czytelników, wyrażamy jednocześnie nadzieję, że ze względu na jej wszechstronny charakter spotka się ona z zainteresowaniem i przyczyni do rozpoczęcia inspirujących dyskusji.

Jerzy Sokołowski

Małgorzata Zielenkiewicz

Uniwersytet Gdański
e-mail: m.zielenkiewicz@ug.edu.pl

**KONKURENCYJNOŚĆ KRAJÓW UE
W ŚWIETLE GLOBALNEGO KRYZYSU FINANSOWEGO**
**COMPETITIVENESS OF THE EU COUNTRIES
IN THE CONTEXT OF THE GLOBAL FINANCIAL CRISIS**

DOI: 10.15611/pn.2016.449.65

JEL Classification: F01, O10, O11, O52, O57

Streszczenie: Celem artykułu było zbadanie konkurencyjności krajów UE w oparciu o globalny indeks konkurencyjności (*Global Competitiveness Index* – GCI) na tle innych gospodarek przed kryzysem i po globalnym kryzysie finansowym. Badaniem objęto 125-140 krajów z różnych kontynentów. Okres obejmuje lata 2006-2015. Badanie przeprowadzono za pomocą analizy klastrowej metodą *k*-średnich, na podstawie której wyróżniono grupy podobieństwa pod względem poszczególnych filarów konkurencyjności dla lat 2006 i 2015. Następnie przeprowadzono analizę dynamiki zmian wartości filarów GCI i zmian pozycji w rankingu. Kraje Europy Zachodniej i Północnej zarówno przed kryzysem, jak i po kryzysie znajdowały się w grupie najbardziej zaawansowanej pod względem konkurencyjności, natomiast nowe kraje członkowskie oraz unijne kraje z południa Europy nadal odstają od ich poziomu, chociaż znajdują się w grupach bardziej zaawansowanych niż większość analizowanych krajów. W UE trwa nieustający postęp w obszarze rozwoju infrastruktury i technologii. Nowe kraje członkowskie właśnie w tych obszarach najszybciej nadrabiają dystans. Liczba krajów UE, które spadły w rankingu konkurencyjności, nieznacznie przewyższa liczbę tych, które ją podniosły. Polska jest jednym z nielicznych krajów UE, w których ocena rynków finansowych w okresie kryzysu uległa poprawie, a nie pogorszeniu, ogólna pozycja kraju w rankingu wzrosła, a nieznacznemu pogorszeniu uległy wyniki w trzech spośród dwunastu składowych GCI.

Słowa kluczowe: konkurencyjność, Unia Europejska, globalny indeks konkurencyjności, kryzys.

Summary: The aim of the paper was to examine the competitiveness of the EU countries on the basis of the Global Competitiveness Index (GCI) in comparison to other economies before and after the financial crisis of 2008. The study was conducted for 125-140 countries from different continents, for data from the period 2006-2015. In the first stage the study was conducted with the usage of cluster analysis (*k*-means method). The countries were divided into cluster groups on the basis of their similarity in terms of the GCI's pillars of competitiveness in order to examine the place of the EU countries and their movements between groups. The second part of the study includes an analysis of the dynamics of the value of GCI's sub-indices and changes of positions in the ranking of competitiveness. The results show that countries of

Western and Northern Europe are still in the most advanced group in terms of competitiveness, while the new member states and EU countries of Southern Europe continues to stand out from their level, although they make a constant progress in the catching up process.

Keywords: competitiveness, European Union, Global Index of Competitiveness, crisis.

1. Wstęp

Badania dotyczące wpływu kryzysu finansowego na gospodarki koncentrują się głównie na jego przyczynach i bieżących konsekwencjach. Jednak można postawić pytanie, czy te wydarzenia spowodowały długoterminowe zmiany, w tym, na ile wpłynęły na długookresową zdolność krajów do konkurowania i ich pozycję na świecie [Schuller, Lidbom 2015]. Na konkurencyjności których krajów kryzys odbił się najwyraźniej? Które pod tym względem zyskały? Czy kryzys spowodował zbliżenie się krajów do siebie, czy przeciwnie – pogłębił różnice? Celem artykułu było zbadanie konkurencyjności krajów UE w oparciu o globalny indeks konkurencyjności (*Global Competitiveness Index* – GCI) na tle innych gospodarek przed globalnym kryzysem finansowym i po nim. Badanie przeprowadzono dla 125-140 krajów w okresie 2006-2015. Za pomocą metody *k*-średnich wyróżniono klastrowe grupy podobieństwa pod względem poszczególnych filarów konkurencyjności dla lat 2006 i 2015, co pozwoliło sprawdzić przesunięcia krajów między grupami. Następnie przeprowadzono analizę dynamiki zmian wartości składowych GCI, rozpiętości między skrajnymi wartościami oraz zmian pozycji w rankingu.

2. Pojęcie i pomiar konkurencyjności gospodarki

2.1. Pojęcie konkurencyjności gospodarki

Koncepcja konkurencyjności pochodzi z rozważań w skali mikroekonomicznej, w których w odniesieniu do przedsiębiorstw dotyczy ich zdolności do konkurowania w porównaniu z innymi uczestnikami rynku. Podnosi się kwestię trwałości owej zdolności oraz relacyjności samej oceny wyniku konkurowania – pozycji konkurencyjnej (można ją ocenić dopiero w zestawieniu z inni przedsiębiorstwami) [Lall 2001; Gorynia 1998]. Kwestia, czym jest konkurencyjność w odniesieniu do kraju, jest przedmiotem dyskusji od wielu lat, a część autorów krytykuje nadmierne koncentrowanie się na konkurencyjności gospodarki jako całości. P.R. Krugman wręcz określił ją jako „słowo bez znaczenia, kiedy stosuje się je w odniesieniu do gospodarki narodowej” [Krugman 1994]. Te kontrowersje wynikają częściowo z braku zgodności w kwestii, co można uznać za składowe zdolności konkurencyjnej i w jaki sposób oceniać pozycję konkurencyjną.

W istocie na kraje można spojrzeć z różnych perspektyw – wzrostu gospodarczego, zrównoważonego rozwoju, warunków życia, nierówności społecznych, szczęścia mieszkańców i wielu innych. Poprzez analogię do przedsiębiorstw wielu autorów

definiuje konkurencyjność gospodarki jako zdolność kraju do konkurowania z innymi krajami, w węższym rozumieniu za wyznacznik konkurencyjności przyjmując wyniki w handlu zagranicznym, w szerszym – rozwój gospodarczy i zdolność do tworzenia dobrobytu [Adamkiewicz-Drwiłło 2014; Bieńkowski 2008; Lall 2001, Lubiński 1995]. M.E. Poter wskazuje, że żaden kraj nie może być konkurencyjny we wszystkich gałęziach gospodarki, jednocześnie jednak wyróżnia uwarunkowania wspierające sukces przedsiębiorstw w skali międzynarodowej: uwarunkowania związane z czynnikami wytwórczymi (wykwalifikowane zasoby ludzkie, infrastruktura, konieczność konkurowania w danej branży), czynniki popytowe, obecność branż powiązanych i wspierających, uwarunkowania narodowe kształtujące możliwości tworzenia, organizowania i zarządzania przedsiębiorstwami [Poter 2011]. Niektórzy autorzy podkreślają także rolę kultury jako elementu wspierającego lub ograniczającego innowacyjność i nastawienie na konkurowanie [Petraakis, Kostis, Valsamis 2015].

M.J. Radło, dokonując obszernego przeglądu definicji konkurencyjności gospodarki, podsumowuje, że „za gospodarkę konkurencyjną międzynarodowo należy uznać taką, która w warunkach wolnego handlu i swobodnego przepływu czynników wytwórczych (w tym w szczególności kapitału) jest w stanie relatywnie szybko wzrastać i rozwijać się w długim okresie”, co wiąże się z oceną pozycji (jako zmiennej zależnej) i składowych zdolności konkurencyjnej (jako zmiennych niezależnych), do których zalicza się takie czynniki, jak zasoby ludzkie i kapitału, technologie, innowacyjność oraz czynniki wpływające na tworzenie i alokację tych zasobów, tj. poziom regulacji czy jakość instytucji. Wspomniany autor przeprowadza również analizę wyróżnianych w literaturze czynników składających się na zdolność konkurencyjną [Radło 2008]. Na potrzeby artykułu przyjęto składniki wyszczególnione przez Światowe Forum Ekonomiczne.

2.2. Konstrukcja globalnego indeksu konkurencyjności

Globalny indeks konkurencyjności (*Global Competitiveness Index* – GCI) został opracowany przez Światowe Forum Ekonomiczne (*World Economic Forum* – WEF). Jego początki sięgają roku 1979, a swoją obecną formę przyjął w latach 2006-2007. WEF konkurencyjność zdefiniowało jako zbiór instytucji, polityk i czynników, które determinują poziom produktywności danego kraju [Schwab 2015]. Konkurencyjność oceniana jest w trzech obszarach związanych z podstawowymi wymogami, wspieraniem efektywności oraz innowacyjnością. Następnym poziomem uszczegółowienia oceny stanowią tzw. filary konkurencyjności, których WEF wyróżniło 12 (przedstawiono je w tab. 1). Poszczególne filary stanowią agregację z jeszcze bardziej szczegółowych podindeksów, których jest 114. GCI stanowi średnią ważoną z indeksów z niższych poziomów agregacji, a wyniki publikowane są w corocznych raportach, aktualnie dla ponad 140 krajów.

Wymagania podstawowe (A) obejmują filary 1-4. W obszarze instytucji (1) ocenie podlegają takie kwestie, jak: prawa własności, zaufanie do polityków, korupcja, niezależność sądownictwa, stronniczość decyzji władz, siła grup interesu, przejrzys-

stość polityki rządowej, gospodarowanie środkami publicznymi, stopień regulacji i jej efektywność, czynniki związane z przestępczością i etyką. Filar 2 skupia się wokół infrastruktury transportu różnymi gałęziami oraz telekomunikacji. Pod względem otoczenia makroekonomicznego (3) kraje są oceniane w kategoriach zrównoważenia budżetu publicznego, oszczędności narodowych, inflacji, zadłużenia publicznego i zdolności kredytowej kraju. Filar 4 obejmuje czynniki związane z zachorowalnością na groźne choroby zakaźne, długością życia, umieralnością noworodków oraz jakością i dostępnością edukacji podstawowej.

Wspieranie efektywności (B) obejmuje analizę filarów 5-10. Filar 5 to jakość i dostęp do wyższych poziomów edukacji i dodatkowych form kształcenia. W zakresie rynków dóbr (6 filar) oceniane jest nasilenie lokalnej konkurencji, rynkowa dominacja, polityka antymonopolowa, obciążenie podatkami, procedury i koszty związane z zakładaniem i prowadzeniem działalności oraz czynniki związane z handlem zagranicznym: bariery w handlu zagranicznym, udział importu w obrotach kraju, własność zagraniczna, bezpośrednie inwestycje zagraniczne. Na ocenę efektywności rynku pracy (7 filar) składają się: współpraca między pracodawcami i pracownikami, elastyczność stawek płac, praktyki zatrudniania i zwalniania, opodatkowanie dochodów, zdolność kraju do zatrzymywania i przyciągania uzdolnionych pracowników oraz udział kobiet w rynku pracy. Rynki finansowe (8 filar) analizowane są pod kątem dostępności usług finansowych, wiarygodności banków, regulacji związanej z wymianą walut i zabezpieczaniem praw uczestników rynku. Technologiczna gotowość (9 filar) dotyczy dostępności najnowszych technologii, zdolności przedsiębiorstw do ich absorpcji, transferu technologii poprzez BIZ, dostępności i jakości Internetu i usług mobilnych. Filar – 10 – to rozmiar rynku. Pod uwagę brany jest rozmiar rynku zarówno krajowego, jak i zagranicznego, w tym udział eksportu w PKB oraz sam poziom PKB.

Tabela 1. Składowe globalnego indeksu konkurencyjności

Globalny indeks konkurencyjności <i>(Global Competitiveness Index)</i>	
A. Wymagania podstawowe <i>(basic requirements)</i>	Filar 1. Instytucje (<i>institutions</i>) Filar 2. Infrastruktura (<i>infrastructure</i>) Filar 3. Otoczenie makroekonomiczne (<i>macroeconomic environment</i>) Filar 4. Zdrowie i podstawowa edukacja (<i>health and primary education</i>)
B. Wsparcie efektywności <i>(efficiency enhancers)</i>	Filar 5. Wykształcenie wyższe i szkolenia (<i>higher education and training</i>) Filar 6. Efektywność rynków dóbr (<i>goods market efficiency</i>) Filar 7. Efektywność rynku pracy (<i>labor market efficiency</i>) Filar 8. Rozwój rynku finansowego (<i>financial market development</i>) Filar 9. Gotowość technologiczna (<i>technological readiness</i>) Filar 10. Rozmiar rynku (<i>market size</i>)
C. Innowacje i czynniki rozwoju <i>(innovation and sophistication factors)</i>	Filar 11. Zaawansowanie biznesu (<i>business sophistication</i>) Filar 12. Innowacje (<i>innovation</i>)

Źródło: [Schwab (red.) 2015].

Obszar C dotyczy innowacji i obejmuje tylko dwa filary. Filar 11 to czynniki związane z oceną rozmiarów i jakości dostawców, rozwojem klastrów, naturą wyzwań konkurencji, kontrolą międzynarodowej dystrybucji, rozwojem marketingu i cedowaniem władzy, natomiast filar 12 to analiza potencjału dla innowacji, jakości instytucji naukowych, obecności naukowców i inżynierów, wydatków na badania i rozwój, współpracy uniwersytetów z przedsiębiorcami, zamówień publicznych zaawansowanych technologicznie produktów oraz liczby patentów.

3. Analiza konkurencyjności krajów UE na tle innych gospodarek

3.1. Metodologia

Analizę konkurencyjności krajów przeprowadzono na podstawie filarów GCI dla 125-140 w okresie 2006-2015. Pierwszym etapem był podział krajów na grupy klastrowe metodą *k*-średnich na podstawie podobieństwa mierzonego dystansem euklidesowym w celu ustalenia, czy kraje UE w 2015 r. znalazły się w grupie z innymi krajami niż w 2006 r., oraz scharakteryzowanie grup pod względem ich poziomu konkurencyjności w poszczególnych obszarach. Drugi etap objął analizę dynamiki wartości filarów GCI, rozpiętości (różnicy między minimalną a maksymalną wielkością w badanej grupie) oraz zmiany pozycji w rankingu.

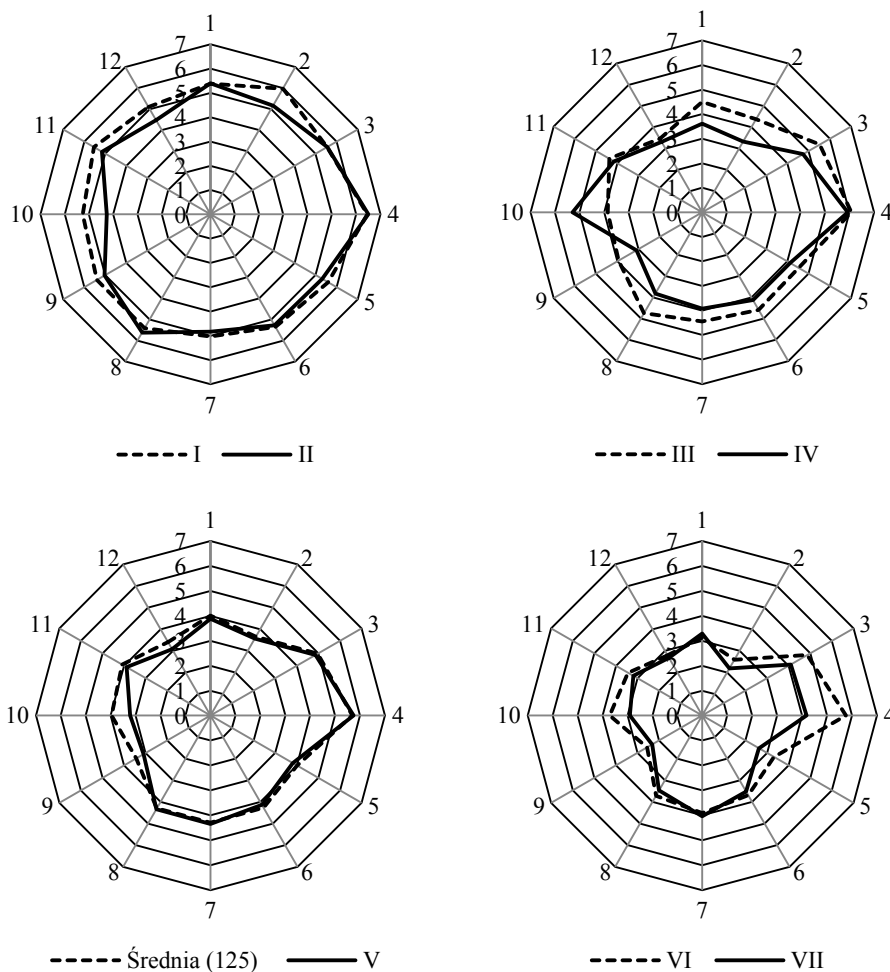
3.2. Analiza klastrowa

Tabele 2 i 3 przedstawiają podział krajów na grupy klastrowe przeprowadzony metodą *k*-średnich. Tabela 2 pokazuje sytuację przed kryzysem (2006 r.), tab. 3 – w 2015 r. Rysunek 1 przedstawia uśrednione dla poszczególnych grup klastrowych wartości

Tabela 2. Grupy klastrowe dla 2006 r.

Grupa I	Kanada, Dania , Finlandia , Francja , Niemcy , Hong Kong, Japonia, Korea (Rep.), Holandia , Singapur, Szwecja , Szwajcaria, Tajwan, W. Brytania , USA
Grupa II	Australia, Austria , Belgia , Islandia, Irlandia , Izrael, Luksemburg , Maleszja, Nowa Zelandia, Norwegia
Grupa III	Bahrajn, Barbados, Chile, Cypr , Czechy , Estonia , Węgry , Kuwejt, Łotwa , Litwa , Malta , Oman, Portugalia , Puerto Rico, Katar, Arabia Saudyjska, Słowacja , Słowenia , Afryka Pd., Hiszpania , Tajlandia, Tunezja, Zjednoczone Emiraty Arabskie
Grupa IV	Argentyna, Brazylia, Chiny, Kolumbia, Egipt, Grecja , Indie, Indonezja, Włochy , Meksyk, Filipiny, Polska , Rumunia , Rosja, Turcja, Ukraina
Grupa V	Azerbejdżan, Botswana, Kostaryka, Chorwacja , Salwador, Jamajka, Jordan, Kazachstan, Mauritius, Czarnogóra, Namibia, Panama, Trinidad i Tobago, Urugwaj
Grupa VI	Albania, Algieria, Armenia, Bangladesz, Boliwia, Bośnia i Hercegowina, Bulgaria , Dominikana, Ekwador, Gruzja, Gwatemala, Honduras, Kenia, Macedonia, Mongolia, Maroko, Nikaragua, Pakistan, Paragwaj, Peru, Serbia, Sri Lanka, Wenezuela, Wietnam
Grupa VII	Benin, Burkina Faso, Burundi, Kambodża, Kamerun, Czad, Etiopia, Gambia, Gujana, Kirgistan, Lesotho, Madagaskar, Mali, Mauretania, Mozambik, Nepal, Nigeria, Senegal, Tanzania, Timor Wsch., Uganda, Zambia, Zimbabwe

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WEF 2016.

Rys. 1. Średnie poziomy filarów GCI w grupach klastrowych z 2006 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WEF 2016.

dwunastu filarów GCI w 2006 r., rys. 2 – analogiczną charakterystykę dla grup z 2015 r. Analizę dla 2006 r. przeprowadzono dla 125 krajów, gdyż dla tylu WEF opublikował kompletne dane. W 2015 r. dane były dostępne dla większej liczby krajów, stąd analizę rozszerzono do 140 krajów.

Grupy I i II (2006 r.) to kraje o najwyższej konkurencyjności. Tworzą je wysoko rozwinięte kraje Europy Zachodniej i Północnej, kraje Ameryki Północnej, Wschodnio-Południowa Azja oraz Australia i Nowa Zelandia. Grupy te charakteryzuje wysoki poziom indeksów we wszystkich obszarach – w grupie drugiej nieco niższy jest jedynie wynik dla rozmiaru rynku (filar 10), który jednocześnie jest moc-

ną stroną grupy IV, w skład której wchodzi m.in. kraje BRIC, ale również cztery obecne kraje UE, w tym Polska (obok Grecji, Włoch i Rumunii, nienależącej wówczas jeszcze do UE). Większość nowych krajów członkowskich oraz Hiszpania i Portugalia należą jednak do grupy III, charakteryzującej się wprawdzie niższym wynikiem w obszarze rozmiaru rynku i podobnym poziomem filarów 11 i 4, jednak jednocześnie lepszymi w porównaniu do grupy IV ocenami w pozostałych sferach. Jedynymi z aktualnie należących do UE krajów, które znalazły się w innych grupach niż I-IV, są Bułgaria (grupa VI) i Chorwacja (grupa V). W grupie V, w porównaniu do grup III i IV, relatywnie niskie są wyniki filarów 9 (technologie) i 10 (rozmiar rynku), natomiast grupa VI nie ma słabych wyników jedynie w obszarze 3 (otoczenie makroekonomiczne) i 4 (zdrowie i wykształcenie podstawowe). Jeszcze słabsze wyniki w większości obszarów są widoczne w ostatniej grupie, reprezentowanej przez najuboższe kraje afrykańskie i azjatyckie.

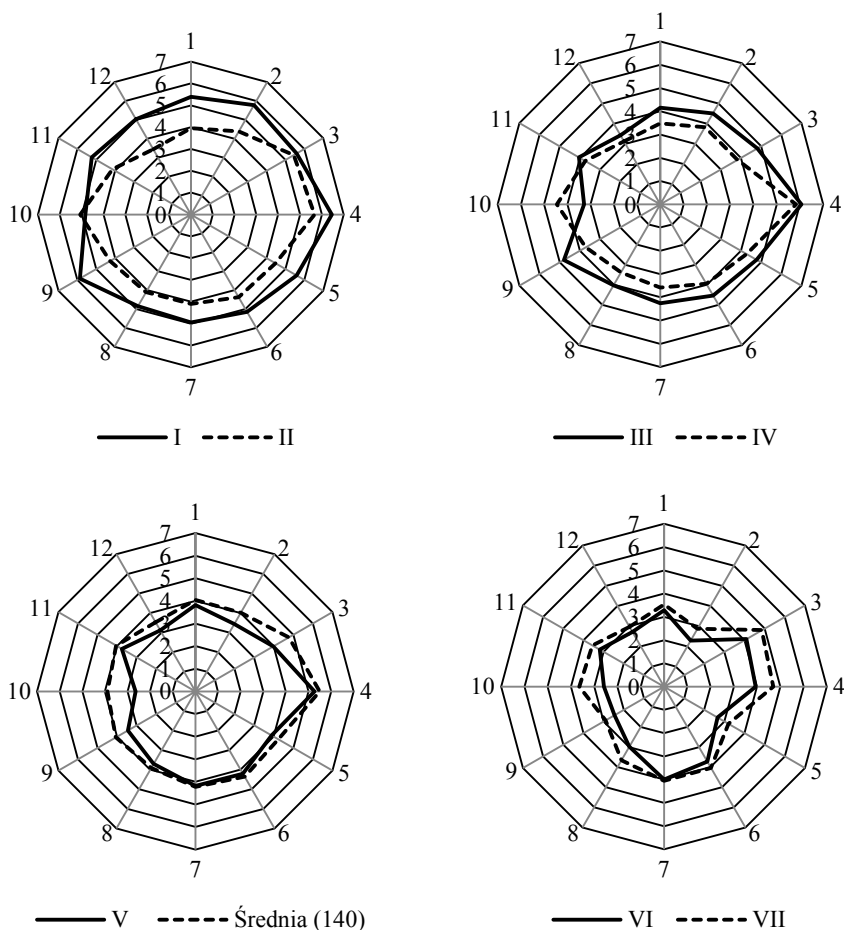
Tabela 3. Grupy klastrowe dla 2015 r.*

Grupa I	Australia, Austria , Belgia , Kanada, Dania , Finlandia , Francja , Niemcy , Hong Kong, Islandia, Irlandia , Izrael, Japonia, Korea (Rep.), Luksemburg , Malezja, Holandia , Nowa Zelandia, Norwegia, Katar, Singapur, Szwecja , Szwajcaria, Tajwan, Zjednoczone Emiraty Arabskie, W. Brytania , USA
Grupa II	Azerbejdżan, Chile, Chiny, Kolumbia, Czechy , Węgry , Indie, Indonezja, Włochy , Kazachstan, Kuwejt, Meksyk, Oman, Peru, Filipiny, Polska , Rumunia , Rosja, Arabia Saudyjska, Afryka Pd., Hiszpania , Tajlandia, Turcja
Grupa III	Bahrajn, Bulgaria , Chorwacja , Cypr , Estonia , Gruzja, Kostaryka, Lotwa , Litwa , Macedonia, Malta , Mauritius, Czarnogóra, Panama, Portugalia , Słowacja , Słowenia , Trinidad i Tobago, Urugwaj
Grupa IV	Argentyna, Brazylia, Ekwador, Egipt, Grecja , Iran, Jordan, Lebanon, Maroko, Serbia, Sri Lanka, Tunezja, Ukraina, Wenezuela, Wietnam
Grupa V	Albania, Armenia, Bhutan, Bośnia i Hercegowina, Rep. Zielonego Przylądka, Salwador, Gambia, Ghana, Gujana, Honduras, Jamajka, Kenia, Kirgistan, Mołdawia, Mongolia, Namibia, Rwanda, Seszele
Grupa VI	Gwinea, Haiti, Lesotho, Liberia, Madagaskar, Malawi, Mali, Mauretania, Mozambik, Myanmar, Sierra Leone, Suazi, Zimbabwe
Grupa VII	Botswana, Kambodża, Kamerun, Wybrzeże Kości Słoniowej, Dominikana, Etiopia, Gabon, Gwatemala, Laos, Nepal, Nikaragua, Nigeria, Pakistan, Paragwaj, Senegal, Tanzania, Uganda, Zambia

*Pogrubioną czcionką zaznaczono kraje UE 28.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WEF 2016.

W 2015 r. (tab. 3 i rys. 2) kraje z wcześniejszej grupy I i II znajdują się w jednej grupie. Dołączyły do nich Katar i Zjednoczone Emiraty Arabskie, które wcześniej były w grupie III. Polska nadal znajduje się w grupie razem z BRIC. Poza Grecją kraje UE w 2015 r. znajdowały się w grupach I-III. Podobnie jak w 2006 r. większość krajów Europy Zachodniej i Północnej charakteryzuje się wysoką konkurencyjnością we wszystkich obszarach wyróżnionych w GCI. Grupa II dorównuje gru-

Rys. 2. Średnie poziomy filarów GCI w grupach klastrowych z 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WEF 2016.

pie I jedynie pod względem otoczenia makroekonomicznego (filar 3) i rozmiaru rynku (filar 10). Kolejne grupy ponownie prezentują coraz niższe wyniki we wszystkich lub większości obszarów.

3.3. Dynamika składowych GCI dla krajów UE

Dane z tab. 4 pozwalają prześledzić dynamikę wyników w poszczególnych obszarach GCI. Przedstawiono w niej procentową zmianę wartości filarów oraz rozpiętości z 2015 r. w stosunku do 2006 r. oraz pozycję w rankingu w latach 2006 i 2015, biorąc jednak pod uwagę jedynie te kraje, dla których były dostępne dane za 2006 r.

Tabela 4. Dynamika GCI, jego filarów, rozpiętości oraz pozycji w rankingu w latach 2006-2015*

2015/2006	Filar												GCI	Poz.	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		06	15
125 krajów															
Średnia	102	114	99	98	109	104	98	93	123	101	101	106	102	-	-
Rozpiętość	110	97	101	110	97	93	124	91	109	85	93	95	90	-	-
UE 28															
Średnia	98	109	95	99	104	99	101	85	123	97	97	105	100	-	-
Rozpiętość	90	70	181	124	79	86	97	104	61	104	80	106	45	-	-
UE 13															
Średnia	101	117	99	99	106	102	98	89	128	96	97	103	100	-	-
Rozpiętość	102	68	141	140	85	70	124	125	48	109	61	94	71	-	-
UE 15															
Średnia	97	104	91	100	103	96	103	82	120	98	97	107	100	-	-
Rozpiętość	114	57	181	82	78	113	97	106	58	108	100	117	54	-	-
Kraje UE															
Bułgaria	111	137	92	99	111	116	103	96	168	95	107	104	109	77	56
Chorwacja	101	123	85	97	110	101	90	90	143	93	90	96	98	59	77
Cypr	93	97	81	99	108	102	109	69	123	93	99	111	99	52	66
Czechy	105	106	110	104	103	99	96	106	124	98	94	95	100	31	31
Estonia	108	112	105	101	105	99	105	97	105	92	97	109	98	26	30
Litwa	108	116	99	100	108	106	98	92	149	96	100	111	101	41	37
Łotwa	106	116	102	101	103	104	103	91	137	93	99	108	100	46	45
Malta	99	121	106	101	112	103	114	82	118	96	107	116	104	54	49
Polska	112	131	100	95	107	106	93	104	141	102	101	97	102	48	42
Rumunia	110	133	122	94	109	106	103	104	141	100	94	106	109	76	55
Słowacja	86	115	96	101	104	97	82	89	113	97	97	96	93	37	68
Słowenia	92	110	79	99	106	98	92	63	120	92	90	106	96	42	60
Węgry	84	117	109	92	94	97	92	86	116	96	84	92	94	40	64
Austria	94	103	94	102	102	92	100	86	112	98	97	108	99	18	23
Belgia	106	100	96	109	107	99	108	86	125	98	97	108	103	24	19
Dania	90	91	106	92	96	92	94	82	109	96	96	103	96	3	12
Finlandia	101	94	92	103	100	92	100	99	109	96	94	105	99	6	8
Francja	95	94	92	98	96	91	108	95	123	99	92	102	99	15	22
Grecja	86	111	74	98	107	98	103	69	151	93	93	97	98	64	80
Hiszpania	90	112	72	98	106	93	101	78	130	98	92	102	98	29	34
Holandia	100	107	100	102	108	100	106	80	110	100	100	113	103	11	5
Irlandia	105	127	75	102	105	99	104	67	130	97	100	109	101	22	24
Luksemburg	106	105	102	102	110	102	106	83	122	95	101	121	105	25	20
Niemcy	92	93	121	107	104	93	107	87	122	100	95	103	101	7	4
Portugalia	89	114	73	96	112	104	104	71	135	95	101	110	101	45	39
Szwecja	102	100	104	92	96	97	108	94	106	100	97	104	100	9	9
W. Brytania	99	106	78	98	100	95	98	76	116	99	97	105	98	2	10
Włochy	92	134	87	98	104	100	97	82	115	98	103	112	102	50	44

* Pola szare oznaczają wyniki świadczące o postępie (przyrosty średniej i spadki rozpiętości).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WEF 2016.

(rozszerzenie o kraje, które WEF objęło badaniem później, mogłoby spowodować błędną interpretację zmiany pozycji w rankingu, która mogła nastąpić z powodu dołączenia nowych krajów do listy, a nie obiektywnego pogorszenia sytuacji danego kraju).

Różnica między najwyższym i najniższym wynikiem (rozpiętość) dla 125 krajów w ogólnym rozrachunku spadła, a GCI wzrosło o 2%, jednak w poszczególnych obszarach można zaobserwować zarówno wzrosty, jak i spadki wartości GCI oraz rozpiętości. Największe zbliżenie krajów do siebie nastąpiło w filarze 10 (rozmiar rynku), największe pogłębienie różnic – w przypadku filara 7 (efektywność rynku pracy). Kraje zrobiły wyraźny postęp w obszarze technologii (filar 9) i infrastruktury (filar 2). Największy spadek (o 7%) wartości indeksu nastąpił w filarze 8 (rozwój rynku finansowego).

Największy postęp w krajach UE nastąpił w obszarze technologii (filar 9) – wszystkie kraje UE odnotowały wzrost wyniku: najslabszy, bo zaledwie 6-procentowy, w przypadku Estonii i Szwecji, najwyraźniejszy w przypadku Bułgarii (wzrost o 68%), Grecji (51%), Polski (41%) i Rumunii (41%). W nowych krajach członkowskich (UE 13) przyrost był o 8 punktów procentowych wyższy niż w starej Unii (UE 15), co sugeruje zmniejszanie dystansu technologicznego. Potwierdza to zmniejszenie rozpiętości między najwyższym a najniższym wynikiem w UE 28 dla tego obszaru o 39%. Wyniki dla wszystkich 125 krajów również pokazują postęp w tym zakresie, jednak towarzyszył mu wzrost rozpiętości o 9%. Większość krajów UE odnotowała również przyrost wyników w kwestii infrastruktury (filar 2), który ponownie był większy w nowych krajach członkowskich (o 13 punktów procentowych).

Wyraźny spadek wyników widoczny jest natomiast w obszarze 8, związanym z rynkiem finansowym – w UE 28 jest on wyższy niż średnia dla wszystkich badanych krajów, ponieważ spadł o 15% (intensywniej w UE 15, gdzie obniżył się o 18%, podczas gdy w UE 13 wartość spadła o 11%). Mimo globalnego kryzysu finansowego poprawić konkurencyjność w filarze 8 udało się jedynie Czechom, Polsce i Rumunii. Największy spadek odnotowały natomiast pod tym względem Słowenia (pogorszenie o 37%), Irlandia (–33%), Grecja (–31%) i Cypr (–31%).

Dwie ostatnie kolumny tab. 4 przedstawiają pozycję (na 125 krajów) w latach 2006 i 2015. W 2006 r. kraje UE zajmowały miejsca od 77 po 2. Wśród krajów starej UE najniżej plasowały się Grecja (64), Włochy (50) i Portugalia (45). Pięć krajów UE 13 znajdowało się w pierwszej dziesiątce: Wielka Brytania (2), Dania (3), Finlandia (6), Niemcy (7), Szwecja (9). Pozostałe miejsca w czołówce zajmowały kraje spoza UE: USA (1), Szwajcaria (4), Japonia (5), Singapur (8) oraz Hongkong (10). Wśród nowych krajów członkowskich najwyższą pozycję miały Estonia (26) i Czechy (31); najniższą – Rumunia (76) i Bułgaria (77). Polska zajmowała miejsce 48.

W 2015 r. tylko Czechy i Szwecja nie zmieniły pozycji. Dwanaście krajów UE odnotowało poprawę pozycji, czternaście – spadek w rankingu. Aż o 21 pozycji w górę przesunęła się Rumunia i Bułgaria. Pozycja Polski poprawiła się o 6 pozycji.

Najwyraźniejszy spadek w rankingu można zauważyć w przypadku Słowacji (−31), Węgier (−24), Słowenii (−18), Chorwacji (−18), Grecji (−16) i Cypru (−14). Krajem UE o najwyższej pozycji pod względem konkurencyjności były Niemcy (4), o najniższej – Grecja (80). Pierwszą pozycję w rankingu 125 krajów w 2015 r. zajęła Szwajcaria, po niej znalazł się Singapur, USA spadły na 3 miejsce. W skali wszystkich krajów objętych badaniem największy spadek odnotowały: Tunezja (−55), Salwador (−35), Egipt (−33), wspomniana wcześniej Słowacja (−31) oraz Wenezuela (−30). Największy skok w górę odnotowały Filipiny (+30), Zambia (+29), Macedonia (+27), Gruzja (+24) i Azerbejdżan (+24).

4. Zakończenie

W dobie silnych współzależności krajów w kwestiach gospodarczych ekonomiczna kondycja gospodarek staje się coraz bardziej powiązana z globalną koniunkturą. Jak bardzo wstrząs w jednym kraju może pociągnąć za sobą powiązane z nim gospodarki, uwiocznili kryzys finansowy 2007-2008. Kraje jednak są ze sobą powiązane w różnym stopniu, w różnym też odczuły skutki kryzysu pod względem zmiany pozycji konkurencyjnej na arenie międzynarodowej.

Kwestia definiowania konkurencyjności w odniesieniu do gospodarek nie jest łatwa, a poglądy autorów na to, co należy ujmować wśród składowych zdolności konkurencyjnej i czym mierzyć pozycję konkurencyjną, są zróżnicowane. Jednocześnie wiele aspektów związanych z ewaluacją kondycji gospodarek jest ze sobą powiązanych, a współczesne miary konkurencyjności są rozbudowane i wieloaspektowe. Część elementów zaliczanych do uwarunkowań zdolności konkurencyjnej jest względnie odporna na bieżącą sytuację ekonomiczną, ponieważ kształtowały się przez dziesięciolecia (np. istniejąca już infrastruktura, obecność wykwalifikowanych zasobów ludzkich), część jednak jest wrażliwa na zmiany w koniunkturze (np. wyniki w handlu zagranicznym, bezrobocie, inflacja, kondycja rynków finansowych).

Jak wynika z analizy klastrowej, Kraje Europy Zachodniej i Północnej zarówno przed kryzysem, jak i po kryzysie znajdowały się w grupie najbardziej zaawansowanej pod względem konkurencyjności, natomiast nowe kraje członkowskie oraz unijne kraje z południa Europy nadal odstają od ich poziomu, chociaż przeważnie znajdują się w grupach bardziej zaawansowanych niż większość analizowanych krajów. W UE trwa nieustający postęp w obszarze rozwoju infrastruktury i technologii. Nowe kraje członkowskie właśnie w tych obszarach najszybciej nadrabiają dystans. Liczba krajów UE, które spadły w rankingu konkurencyjności nieznacznie przewyższa liczbę tych, które ją zwiększyły. Polska należy do krajów, które wypadają relatywnie dobrze. Nieznacznemu pogorszeniu uległy wyniki w trzech spośród dwunastu składowych GCI, Polska jest jednym z nielicznych krajów UE, w których ocena rynków finansowych w okresie kryzysu uległa poprawie, a nie pogorszeniu, a ogólna pozycja kraju w rankingu wzrosła.

Literatura

- Adamkiewicz-Drwiłło H.G., 2014, *Wpływ procesu globalizacji na konkurencyjność krajów*, Optimum. Studia Ekonomiczne, nr 4 (70), s. 111-120.
- Bieńkowski W. i in., 2008, *Czynniki i miary międzynarodowej konkurencyjności gospodarek w kontekście globalizacji – wstępne wyniki badań*, Prace i Materiały, nr 284.
- Gorynia M., 1998, *Zachowania przedsiębiorstw w okresie transformacji: mikroekonomia przejścia*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań.
- Krugman P.R., 1994, *Competitiveness: A dangerous obsession*, Foreign Affairs, vol. 73, no. 2, s. 28-44.
- Lall S., 2001, *Competitiveness indices and developing countries: an economic evaluation of the global competitiveness report*, World Development, vol. 29, no. 9, s. 1501-1525.
- Lubiński M., 1995, *Konkurencyjność gospodarki: pojęcie i sposób mierzenia*, [w:] *Międzynarodowa konkurencyjność gospodarki – uwarunkowania i perspektywy*, Lubiński M., Smuga T. (red.), Instytut Rozwoju i Studiów Strategicznych, Warszawa.
- Petrakis P.E., Kostis P.C., Valsamis D.G., 2015, *Innovation and competitiveness: Culture as a long-term strategic instrument during the European Great Recession*, Journal of Business Research, vol. 68, no. 7, s. 1436-1438.
- Porter M.E., 2011, *Competitive advantage of nations: Creating and sustaining superior performance*, Simon and Schuster (przedruk z 1990).
- Radło M.J., 2008, *Międzynarodowa konkurencyjność gospodarki. Uwagi na temat definicji, czynników i miar*, [w:] *Czynniki i miary międzynarodowej konkurencyjności gospodarek w kontekście globalizacji – wstępne wyniki badań*, Instytut Gospodarki Światowej/Szkoła Główna Handlowa, Warszawa.
- Schuller B.J., Lidbom M., 2015, *Competitiveness of nations in the global economy. Is Europe internationally competitive?*, Economics and Management, no. 14, s. 934-939.
- Schwab K. (red.), 2015, *The Global Competitiveness Report 2015-2016*, World Economic Forum, Geneva.